

Araştırma Makalesi / Research Article

GÖÇ VE DİJİTAL DÖNÜŞÜM: TÜRKİYE'DEKİ DİJİTAL TEKNOLOJİLERİN GÖÇ AÇISINDAN İNCELENMESİ VE GELİŞTİRİLMESİ HAKKINDA BİR DEĞERLENDİRME

Mustafa KARATAŞ¹

ÖZ

Teknolojinin ilerlemesiyle birlikte dijitalleşme, toplumsal yaşamın her alanına yaygınlaşarak haberleşmeden ulaşıma, sağlıktan eğitime kadar birçok alana etki etmiştir. Yapılan çalışmada ise, dijitalleşmenin göç ve göç yönetişimi odağında kullanım alanlarına odaklanılmıştır. Göç ve dijitalleşme arasındaki bağlantının ortaya çıkartılması amaçlanan bu çalışmada, ülkemizde ve diğer ülkelerde göçe yönelik geliştirilen dijital teknolojiler tespit edilmiş, etki alanları incelenmiş ve uygulamaların geliştirilmesi için önerilerde bulunulmuştur. Çalışmada göç ve dijitalleşme ilişkisini anlamak amacıyla derleme yöntemi kullanılmış, geliştirilen dijital teknolojiler odağında, Google Scholar veri tabanında literatür taramaları yapılmıştır. Tespit edilen bulgular çalışma konusu kapsamında incelenerek yorumlanmış ve elde edilen sonuçlar sentezlenerek çalışma içerisinde sunulmuştur. Çalışmanın sonucunda, göç ve dijitalleşme arasındaki çoklu bağlantı ortaya çıkartılmış olup entegrasyon, erişim, bilgi aktarımı/paylaşımı, otomatik karar verme ve güvenlik-kontrol alanlarında gerçekleştirilen dijital teknolojilerin göç yönetişimine çeşitli desteklerde bulunduğu anlaşılmıştır. Aynı zamanda Türkiye'nin, başta T.C. İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Başkanlığınca (GİB) geliştirilen dijital teknolojiler olmak üzere, geliştirdiği teknolojilerle hizmetlere ve doğru bilgiye erişimi kolaylaştırıcı, iş ve işlemlerin süresini kısaltıcı, birimler arası veri paylaşımını hızlandırıcı, alınan kararlardaki hata oranını azaltıcı ve sınır güvenliğini güçlendirici etkiler yaratarak göç yönetişimini güçlendirdiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Göç, Teknoloji, Dijitalleşme, Dijital İnovasyon, Göç Yönetişimi

¹ Doç. Dr., Kütahya Sağlık Bilimleri Üniversitesi, mustafakaratas83@gmail.com, ORCID: 0000-0002-0998-2552

MIGRATION AND DIGITAL TRANSFORMATION: AN EVALUATION OF DIGITAL TECHNOLOGIES IN TÜRKİYE FROM A MIGRATION PERSPECTIVE

ABSTRACT

With the advancement of technology, digitalization has spread to all areas of social life, affecting many areas from communication to transportation, health to education. This study focuses on the areas of use of digitalization in the focus of migration and migration governance. In this study, which aims to reveal the link between migration and digitalization, digital technologies developed for migration in our country and other countries have been identified, their impact areas have been examined and suggestions have been made for the development of applications. In the study, the review method was used to understand the relationship between migration and digitalization, and literature searches were made in the Google Scholar database with a focus on digital technologies developed. The findings were analyzed and interpreted within the scope of the study topic and the results obtained were synthesized and presented in the study. As a result of the study, the multiple links between migration and digitalization were revealed and it was understood that digital technologies in the fields of integration, access, information transfer/sharing, automated decision-making and security-control provide various supports to migration governance. At the same time, Türkiye's digital technologies, particularly those developed by the Türkiye Ministry of Interior, Directorate of Migration Management (DGMM), facilitate access to services and accurate information, shorten the duration of work and transactions, accelerate data sharing between units, and reduce errors in decisions.

Keywords: *Migration, Technology, Digitalization, Digital Innovation, Migration Governance*

GİRİŞ

Tarih boyunca ülkelerin ve toplumsal yapıların oluşumunda insan hareketliliklerinin önemli bir rolü bulunmuştur. Farklı bölgeler arasında, çeşitli itici ve çekici nedenlerden kaynaklı, kalıcı veya geçici olarak gerçekleşen insan hareketlilikleri ise, “göç” olarak adlandırılmaktadır (Çiçekçi, 2009; Ekici ve Tuncel, 2015). Göç eden kişinin irade durumu, seçtiği bölge ve tercih ettiği yöntem; göç hareketliliğinin türünü oluşturmaktadır. Kişinin, kendi iradesi ile göç etmesi gönüllü göç, kendi rızası dışındaki nedenlerden kaynaklı bulunduğu bölgeyi terk etmek zorunda kalmasıysa zorunlu göç olarak adlandırılmaktadır. Öte yandan kişinin, göç ederken menşe ülke sınırları içerisinde bir bölgeyi tercih etmesi iç göç, menşe ülke sınırları dışındaki bir bölgeyi tercih etmesiysa dış göç olarak isimlendirilmektedir. Ayrıca dış göç hareketliliğinde bulunan kişinin, hedef ülkeye girerken, ülkenin prosedür ve kurallarına uygun hareket etmesi düzenli göç, hedef ülkenin prosedürlerine ve kurallarına uygun hareket etmemesi durumu ise düzensiz göç olarak nitelendirilmektedir (Şemşit, 2018).

Uluslararası göçler her zaman devletlerin istekleri doğrultusunda düzenli bir şekilde gerçekleşmeyip, bazı durumlar karşısında (savaş, hastalık, kıtlık vb.) düzensiz veya kitleler halinde gerçekleşebilmektedir (Başçıllar ve diğerleri, 2022b). Bu durum, ilgili ülke içerisindeki bilgi aktarımını, toplum ve yabancılar arasındaki entegrasyonu ve göçün yönetişimini olumsuz etkileyebilmektedir (Arango, 2000). Göç yönetimi, geleneksel olarak devlet tarafından yürütülen, göçü sınırlamayı ve kontrol etmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Göç yönetişimi ise, çok taraflı ve katılımcı bir yaklaşımla göçle ilgili sorunlara çözüm üretmek ve göçten maksimum fayda sağlamak amacıyla gerçekleştirilen bir yönetim anlayışıdır. Aynı zamanda göç yönetişimi, göç yönetiminin aksine göç sürecine katılan tüm aktörleri dikkate almayı savunan bir yaklaşımdır (Betts, 2011).

Türkiye başta olmak üzere göçmenler için hedef veya transit konumunda olan ülkeler, sınırlarına gelen düzensiz göçmenlerin sınırlardan geçmesini engellemek, düzenli göçleri kontrol altına almak ve göçün toplumsal yansımalarını daha iyi yönetebilmek için göç politika ve uygulamaları geliştirmiştir (Gençler, 2004; Kirişçi, 2007). Geçmişte göç politikaları ve uygulamaları gelişmiş olmayan yöntemlerle yürütülüyorken, günümüzde çağın gereksinimi olan teknolojik gelişmelere ve dijital uygulamalara da yer verilmeye başlanmıştır. Bu gelişmelere,

teknolojinin sağladığı hız ve kolaylıklar ile birlikte dijitalleşmenin toplumsal ve bireysel birçok alanda benimsenmesi öncülük etmiştir. Böylelikle göç politikalarının ve uygulamalarının iyileştirilmesinde dijital yeniliklere yer verilmeye başlanmış, göçle ilgili iş ve işlemlerin hızlı, güvenilir ve yenilikçi standartlarla gerçekleştirilmesi için teknolojik alt yapı oluşturulmasına hız verilmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

Yapılan bu çalışmanın amacı, 2000’li yıllar sonrası yaşanan dijitalleşmenin ülkemizin ve diğer ülkelerin göç politikalarına ve uygulamalarına yansımaları, dijital teknolojilerin göç ve göçmen odağında incelenmesi ve geliştirilmesi için önerilerde bulunulmasıdır. Bu kapsamda yapılan çalışmada internet tabanlı literatür taramasıyla şu sorulara cevap aranmıştır:

i. Dijitalleşmenin ve dijital dönüşümün göç uygulamalarına ve politikalarına yansımaları nelerdir?

ii. 2000’li yıllar sonrasında göç boyutunda geliştirilen dijital teknolojiler, göç politikalarını ve yabancıları nasıl etkilemektedir?

iii. Türkiye’nin göç alanına ilişkin geliştirdiği ve kullandığı dijital teknolojiler nelerdir? Bu uygulamaların yabancılara etkileri nelerdir?

iv. Dijital teknolojilerin geliştirilmesinde dikkat edilmesi gereken noktalar nelerdir?

Dijitalleşme kavramı en basit tanımı ile fiziki ortamda bulunan belgelerin (defter kayıtları vb.) dijital tabanlı bilgilere dönüştürülmesi eylemini ifade etmektedir (Brennen ve Kreiss, 2016). Bu durum aynı zamanda bilginin daha verimli, etkin ve hızlı bir şekilde kullanılmasına olanak sağlamaktadır (Parviainen ve diğerleri, 2017). Dijitalleşmenin gelişimi incelendiğinde, sürecin aşamalı ve kümülatif bir şekilde gerçekleştiği gözlenmektedir. Bu konuda atılan ilk adım 1943-58 yılları arasında Vakum Tüplü Bilgisayarların kullanılmaya başlanmasıdır. Ardından 1960’lı yıllarda imalat robotlarının sanayide yer alması, 1970’li yıllarda Mikro Çipli Bilgisayarların geliştirilmesi, 1980’li yıllarda CD teknolojisinin ortaya çıkışı, 1990’lı yıllarda bilgisayarların küçültülmesi ve taşınabilir hale getirilmesi için dizüstü bilgisayarların geliştirilmesi, 2000’li yıllarda bu bilgisayarların daha hızlı ve küçük hale getirilmesi ve 2010’lu yıllarda bilgi işleme ve depolama teknolojisinde atımların meydana gelmesi ile günümüzde gelişen internet

teknolojisi, dijitalleşme kavramının tarihsel gelişim sürecini oluşturmaktadır (Karahisar, 2013; Acun, 2020).

Dijitalleşme ile birlikte birçok alanda dijital dönüşüm süreçleri başlamıştır. Kurum ve kuruluşlar bazında hizmetlerin etkin ve verimli şekilde yürütülmesi için dijital dönüşüm süreçleri yetkili merciler tarafından yürütülmektedir. Dijital dönüşüm süreci, dijitalleşme gibi devamlı ve sürekli bir yapıya sahiptir (Teichert, 2019; Bozkurt ve diğerleri, 2021). Literatür incelendiğinde dijital dönüşüm hakkında ortak bir tanımın bulunmadığı aynı zamanda farklı alanlarda faaliyet gösteren kişilerin kavram hakkındaki tanımlarının da farklılık gösterdiği anlaşılmaktadır (Yankın, 2019; Ebert ve Duarte, 2018) Yapılan çalışmada ise dijital dönüşüm, “gelişen dijital teknolojilerin kullanılması ile yeni fırsatlar ve değerler yaratılması, dijital teknolojiler ile sosyal yapıların güçlendirilmesi ve daha verimli hale getirilmesi süreci” olarak kabul edilmektedir (Bozkurt ve diğerleri, 2021). Ayrıca dijital dönüşüm sadece teknolojik veya teknik alt yapılardan ibaret bir süreç değildir; bu süreç içerisinde aynı zamanda sosyal bir boyut barındırmaktadır (Kane ve diğerleri, 2015). Bu çerçevede dijital dönüşümü insan, süreç ve teknoloji entegrasyonunun bir sonucu olarak görmek ve yorumlamak mümkündür. Dijital dönüşüm sürecini tetikleyen veya etkileyen birtakım aktörler de bulunmaktadır. Dönemsel krizler, spesifik gelişimler ve küresel boyutta etki eden salgın hastalıklar bu aktörlere örnek olarak gösterilebilmektedir (Bozkurt ve diğerleri, 2015).

Covid-19 Pandemisi ile birlikte dijitalleşme kavramı ve uygulamaları önem kazanmış, bu durum dijital dönüşüm süreci hızlandırmıştır (Marangoz ve Özen, 2021). Covid-19 Pandemisi sonucunda insanlar iş ve işlemlerini internet tabanlı dijital uygulamalar ile halletmeye başlamış, bu durum dijitalleşmenin toplum boyutunda yaygınlaşmasını sağlamıştır (Amankwah-Amoah ve diğerleri, 2021). Dijital uygulamaların sağlık, eğitim, iş dünyası, tarım, ulaşım, iletişim ve finans gibi alanlarda kullanılması, kamusal ve politik boyutlarda da yaygınlaşmasını desteklemiştir.

Dijitalleşme ile birlikte yaşanan dijital dönüşüm süreçleri, bu çalışmada dijitalleşme-göç etkileşimini anlamak ve açıklamak üzere literatüre dayalı olarak ele alınmıştır.

1. YÖNTEM

Bu çalışmada, göç ve dijitalleşme arasındaki bağlantının anlaşılması ve Türkiye'nin göç alanında geliştirdiği dijital teknolojilerin değerlendirilebilmesi için derleme çalışmasıdır. Derleme çalışmaları nitel ve nicel araştırmalardan ziyade literatürde var olan bilgilerin incelenmesini, gerekli alanların birleştirilmesini ve seçilen konu dâhilinde yorumlanmasını içermektedir (Karaçam, 2013). Belirlenen çalışmanın konusu kapsamında göç alanındaki uygulamalar, web siteleri vb. dijital uygulamaları ve buna ilişkin araştırmalar değerlendirilmiştir.

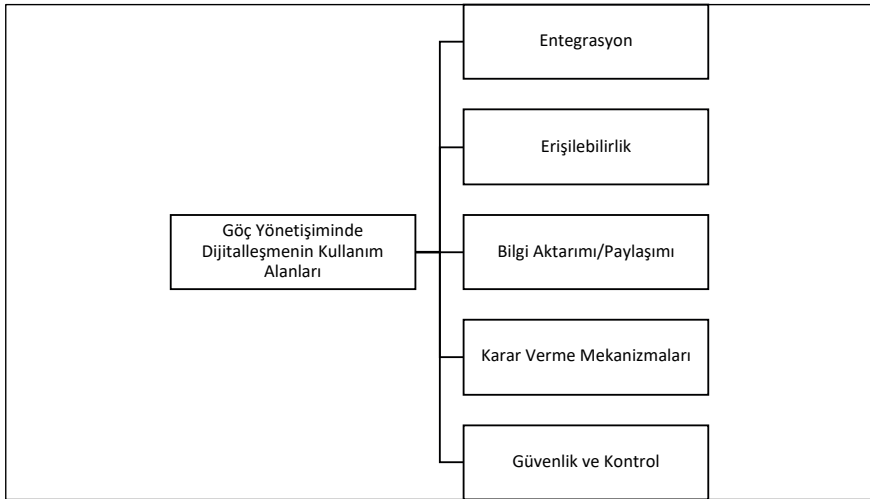
Çalışma kapsamında, 2000'li yılların sonrasında meydana gelen dijitalleşme ve dijital dönüşüm süreçlerinin göç politikalarına ve uygulamalarına nasıl yansdığına incelenmesi amacıyla literatürdeki mevcut açık kaynak bilgiler tespit edilmiş, yorumlanmış ve sentezlenmiştir. Yapılan çalışmada veri tabanı olarak Google Scholar tercih edilmiştir. Çalışmanın anahtar kelimeleri ve soruları ile Google Scholar Veri Tabanında taramalar gerçekleştirilmiş, elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır. Merkezi ABD'de bulunan Google Scholar Veri Tabanı, makale, kitap, teknik rapor, bildiri, mektup ve konferans metinleri gibi birçok bilimsel yayını içerisinde bulundurarak kullanıcılarına geniş bir veri hazinesi sunmaktadır (Karasözen ve diğerleri, 2011). Ek olarak Google Scholar Veri Tabanının erişiminin herkese açık olması da yapılan çalışmada tercih edilmesinin nedenleri arasında yer almaktadır.

2. GÖÇ VE DİJİTALLEŞME İLİŞKİSİ

Teknolojik gelişmelerin ilerlemesiyle birlikte dijital dönüşüm süreci başlamış ve dijital teknolojiler hayatımızda önemli bir yer edinmiştir (Brennen ve Kreiss, 2016). Alan yazıda bahsedildiği üzere son yıllarda özellikle bilgisayar ve internet boyutunda yaşanan gelişmeler dijitalleşmeyi hızlandırıcı etkilerde bulunmuştur. Aynı zamanda Covid-19 Pandemisi ile birlikte iş ve işlemlerin telefon ve bilgisayar tabanlı teknolojik aletlerle gerçekleştirmeye başlanması; kişilere konfor alanlarını terk etmeden, zaman ve güç tasarrufu sağlamış, bu durum da dijitalleşme sürecinin hızlanmasına olumlu etkilerde bulunmuştur (Amankwah-Amoah ve diğerleri, 2021). Böylece insanların hayatını kolaylaştıracak yeni dijital uygulamalar geliştirilmeye başlanmış ve eski uygulamalar da güncellenerek kullanıcıların ihtiyaçlarını karşılamaya devam etmiştir.

Dijitalleşme ile birlikte iletişim, ulaşım ve denetim araçlarının, başvuru, değerlendirme ve sonuç hizmetlerin erişilebilirliğinin ve takip edilebilirliğinin artması, birçok alanın dijital dönüşüm sürecine girmesini ve dijital inovasyonların gerçekleşmesini sağlamıştır (Matt ve diğerleri, 2015; Bozkurt ve diğerleri, 2021). Gerçekleşen dijitalleşme çalışmaları ve literatürün incelenmesi sonucunda dijitalleşen alanlar arasında özellikle eğitim, sağlık, sosyal yaşam ve işletme sektörlerinin öne çıktığı görülmüştür. Yaşanan dijital gelişmelere rağmen göç alanında gerçekleşen dijitalleşmelerin literatürde yer bulmadığı anlaşılmış olup göç boyutundaki dijital hizmetlerin literatüre kazandırılmasının gerekli olduğu değerlendirilmiştir. Yayınlanan raporlar ve akademik yazılar incelendiğinde (Hamel, 2009; Peterie, 2019; OECD, 2022b) göç alanında gerçekleşen dijitalleşmelerin beş ana kategori altında toplanabileceği değerlendirilmiştir: Entegrasyon, Güvenlik ve Kontrol, Hizmetlere Erişilebilirlik, Karar Verme ve Bilgi Aktarımı (Şekil 1).

Şekil 1. Göç yönetiminde dijitalleşmenin kullanım alanları

2.1. Entegrasyon

Göç alanındaki bir diğer dijital inovasyon, yabancıların resmi ve sivil kurum ve kuruluşların hizmetlerine erişimlerini artırıcı ve gerçekleştirecekleri işlemleri kolaylaştırıcı uygulamalardır. En temel anlamıyla erişilebilirlik, herkesin kolay bir şekilde doğru bilgiye ve hizmetlere ulaşması olarak tanımlanmaktadır (Bratham

ve diğerleri, 2017). Yabancıların ülkeye girişlerinde ve izin başvurularının değerlendirilmesinde yaşanan yoğunluk iş ve işlemlerin aksamasına veya yavaşlamasına neden olmaktadır. Aksaklıklar sonucunda yabancıların hukuksal statüsünün belirsizlik süresi uzamakta, yabancıların sağlık ve eğitim gibi temel haklara ve ülke hizmetlerine erişimi kısıtlanmakta ve ilgili ülkede ulusal güvenlik tehditleri oluşmaktadır (İzci ve Erat, 2022). Erişim problemlerinin yaşanması yabancıların hayat kalitesini düşürmekte ve ilgili ülkelerin göç yönetişimini olumsuz etkilemektedir. Olumsuzlukların giderilmesi için bazı ülkeler yavaşlayan ve erişilmesi güçleşen başvuru ve izin işlemlerini hızlandırmak için dijital teknolojiler geliştirmektedir (Livingston ve diğerleri, 2002).

Yabancıların hizmet ve bilgilere erişim problemini iyileştirebilmek için bazı ülkeler, oturma izni ve vatandaşlık başvuru süreçlerini çevrimiçi randevular ve uzaktan konferanslar aracılığıyla kabul etmeye başlamıştır. Başvuruların değerlendirilmesinin sonrasında ise, sonuçlar başvuru sahibine yine dijital tabanlı araçlar ile bildirmiştir. Aynı zamanda göçmenlerin ülke hizmetlerine erişiminin artırılması ve hızlandırılması için konuşulan dilin tespit edilmesinde ve iletişim kurulmasında yapay zekâ algoritmalarının desteği alınmıştır (OECD, 2022a; Ozkul, 2023;). Ülkeye girmek isteyen kişilerin başvuru ve izin hizmetlerine kolay erişim sağlayabilmesi, başvuruların hızlı bir şekilde değerlendirilip geri bildirim sağlanması ve böylece oluşabilecek sorunların önlenmesi; göç yönetişiminin daha etkin ve verimli şekilde gerçekleşmesine olanak tanımıştır.

Erişilebilirlik açısından gerçekleştirilen dijital teknolojiler sadece ülke faaliyetleriyle sınırlı kalmamaktadır. Uluslararası sivil kuruluşlar, göçmenlere göç yolculukları boyunca bilgi, tavsiye ve destek sunabilmek için dijital tabanlı platformlar ve uygulamalar geliştirmektedir. Bu uygulamalardan bir tanesi olan MigApp, Uluslararası Göç Örgütü tarafından oluşturulmuştur ve en güncel bilgilerin tek merkezde toplanmasını hedeflemektedir (IOM, 2023). RedSafe uygulaması ise, Uluslararası Kızılhaç Komitesi tarafından geliştirilmiştir ve çatışma, göç ve diğer insani krizlerden etkilenen insanların Uluslararası Kızılhaç Komitesine ve ortaklarına ulaşmalarını ve yardım almalarını amaçlamaktadır (ICRC, 2023). Bir başka uygulama olan The Safe Migration App ise, Asya Vakfı tarafından oluşturulmuştur ve Napolili göçmen işçilerine daha güvenli seyahat planları yapmalarına ve gerekli araçlara ulaşmalarına yardımcı olmayı hedeflemektedir (The Asia Foundation, 2023). Geliştirilen uygulamalardan

anlaşılacağı üzere uluslararası sivil kuruluşlar, göçmenlerin ihtiyaçlarına yönelik uygulamalar hayata geçirmeye çalışmaktadır. Hayata geçirilen bu uygulamaların dijital platformlarda olması göçmenlerin ihtiyaç duydukları bilgiye ve desteğe erişimlerini hızlandırmakta ve böylece bazı olumsuz durumların yaşanmasının önüne geçilmesini sağlamaktadır.

2.3. Bilgi Aktarımı / Paylaşımı

Göç alanında gerçekleştirilen dijitalleşme çalışmaları incelendiğinde bilgi aktarımı/paylaşımı konusunda da inovasyonların yaşandığı anlaşılmaktadır. Bilgi aktarımı/paylaşımı, teknolojinin gelişmediği dönemlerde zorlu, geliştiği dönemde ise hassas bir süreç olarak görülmektedir. Teknolojik gelişmelerin yaşanmadığı dönemde bilgi, ilgili personel tarafından elle taşınarak gerekli birimlere ulaştırılmaktaydı. Bu işlem personelin zamanını, gücünü ve motivasyonunu olumsuz etkilerken aynı zamanda işlemlerin süresini uzatmakta ve yabancıların hizmetlere erişimini zayıflatmaktaydı. Öte yandan alan uygulamalarına bakıldığında bilgi aktarımında modern teknolojinin kullanılmaya başlanmasıyla birlikte personele zaman ve güç tasarrufu sağlandığı, işlemlerin süresinin kısaltıldığı ve yabancıların hizmetlere erişimin güçlendirildiği görülebilmektedir.

Bilgi aktarımında teknolojik araçların kullanılması kolaylıkların yanında bazı riskleri de beraberinde getirmiştir. Özellikle verilerin dijitalleşmesi, verilerin çalınma ya da kaybolma olasılığını da artırmıştır (Ünsal ve Kocaoglu, 2018). Fakat 2008 yılında geliştirilen Blok Zincir Teknolojisi, bilgi paylaşımının şifrelenmesine ve dijital ortamda bilgi aktarımının güvenli bir şekilde sağlanmasına olanak tanımıştır (Gökhan ve Uluyol, 2020). Blok Zincir teknolojisi ile göçmenler hakkındaki hassas bilgiler güvenli bir şekilde depolanmış ve göçmenleri kapsayan farklı hizmetle sistemler arasında güvenli bilgi aktarımı gerçekleştirilmiştir (OECD, 2022a). Göç alanında iş ve işlem yürüten kurumlar arasında güvenli bilgi aktarımı ve paylaşımı sayesinde bilgi uyumluluğu ve doğruluğu sağlanmış, bu da işlemlerin daha hızlı ve etkin bir şekilde gerçekleştirilmesine olanak sağlamıştır. Bu durum, doğrudan göçmenlere yönelik hizmetlerin kalitesinin artmasına ve göç yönetişiminin kolaylaşmasını sağlamıştır.

2.4. Karar Verme

Göç alanında kullanılan teknolojilerle gerçekleştirilen bir diğer yenilik, karar verme mekanizmalarının hızlandırılması ve daha doğru sonuçların elde

edilmesi için geliştirilen dijital uygulamalardır. Yabancıların ikamet, izin ve başvuru işlemlerinin değerlendirilmesinde dijital teknolojilerinin uygulanması pratikliğe dönüşebileceği gibi başvuruların sayısının artmasına ve dijital ortamdaki iş yoğunluğunun oluşmasına neden olabileceği değerlendirilmektedir. Uluslararası hukukun doğru bir şekilde uygulanması, mağduriyetlerin yaşanmaması ve ulusal güvenliğin sağlanması için yabancıların başvuruları ilgili personel tarafından tek tek değerlendirilmekte ve sonuca ulaştırılmaktadır (Özel, 2018). Yaşanan bu soruna çözüm olarak bazı ülkelerde yapay zekâ destekli otomatik karar verme teknolojileri geliştirilmiştir (OECD, 2022a). Otomatik karar verme teknolojisi, hiçbir insanın katılımı olmadan makinenin otomatik yollarla karar verme sürecini ifade etmektedir (Başçılar ve diğerleri, 2022a). Bu uygulamaların kullanılması ise, ancak Blok Zincir Teknolojisi ile mümkün olabilmektedir. Sistemlerin bu konularda otomatik olarak karar verebilmesi için büyük bir veri tabanına ihtiyaç duydukları söylenebilir. Blok Zincir teknolojisi ise, sistemin farklı veri tabanlarından güvenli bir şekilde erişimi sağlamaktadır (Ünsal ve Kocaoğlu, 2018). Sistem ise bu veri tabanındaki bilgiler ve önceki deneyimler ışığında karşılaştıkları durumlara otomatik olarak karar verebilmektedir.

Göç alanında otomatik karar verme teknolojisi, kurumlara yapılan başvuruların değerlendirilmesinde ve yetkili kişiye vakalarda destek sağlanmasında kullanılabilir. Örneğin Macaristan, Letonya ve Yunanistan havaalanlarında pilot uygulama olarak yapay zekâ destekli yalan makinesi kullanılmaya başlanmıştır. Bu makine, sınır geçiş sürecinde bir dizi filtrelenmiş soru ile kişinin yalan söyleyip söylemediğini tespit etmekte ve yetkili kişilere uyarı göndermektedir (Oberhaus, 2018). Aynı şekilde otomatik karar verme teknolojisi birçok Avrupa Birliği ülkesi ve Amerika Birleşik Devletleri'nde, göçmenlerin vize ve ikamet izin değerlendirmelerinde, yerleşim yerlerinin seçilmesinde, kimlik doğrulama ve yüz tanıma işlemlerinde, güvenlik kontrollerinde ve göç akış tahminlerinde kullanılmaktadır (OECD, 2022a). Otomatik karar verme teknoloji ile kurumlardaki iş ve işlemlerin süreleri kısaltılarak personelin üzerindeki yoğunluk azaltılmaktadır.

2.5. Güvenlik ve Kontrol

Uluslararası göçlerin dünya çapında artış yaşaması, güvenlik ve kontrol merkezli problemlerin oluşmasına neden olmaktadır. Yoğun göç akını karşısında ülkelerin sınırlarındaki denetim ve kontrolü kaybetmeleri sonucunda ulusal

güvenlik problemleri oluşmaya başlamaktadır (Sayın ve diğerleri, 2016). Ulusal güvenlik problemleri ülke içerisinde can ve mal kayıplarının çoğalmasına, sosyal ve ekonomik istikrarsızlıkların artmasına, uluslararası ilişkilerde gerilimlerin meydana gelmesine ve toplumsal sorunların yaşanmasına yol açabilmektedir (Birdişi, 2011). Günümüzde bazı ülkeler, teknolojinin ilerlemesiyle birlikte söz konusu güvenlik ve kontrol sorunlarına dijital teknolojilerle karşılık vermektedir. Hayata geçirilen dijital teknolojiler incelendiğinde sınırlarda denetimin sağlanması, kimlik tespitinin kolaylaştırılması ve belge sahteciliğinin önlenmesinin gibi amaçların hedeflendiği anlaşılmaktadır.

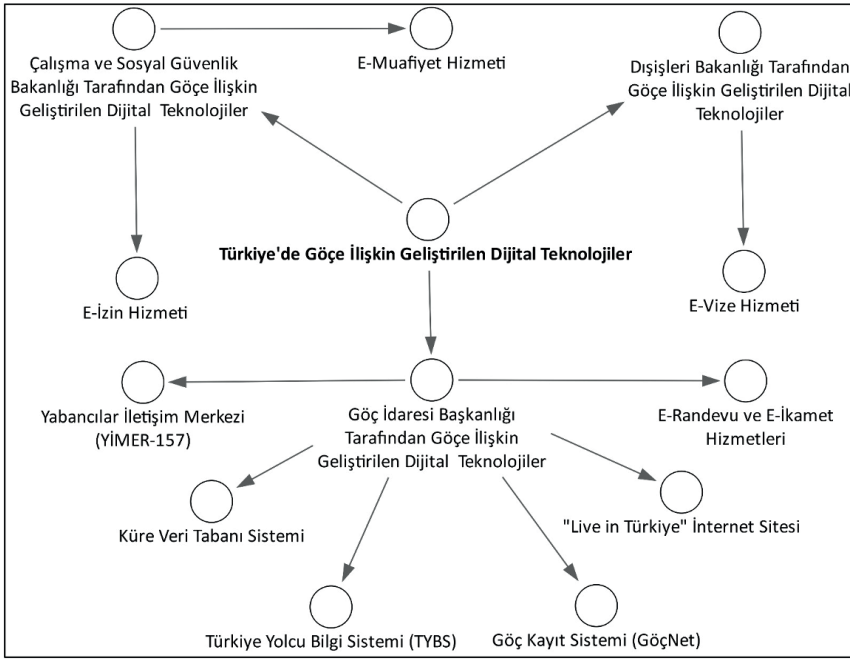
Hollanda, sınır güvenliği ve kontrolü için dijital inovasyonlar gerçekleştiren ülkelerden bir tanesidir. Bu kapsamda Hollanda, sınır geçişlerinde sunulan belgelerin incelenmesi ve sahte belgelerin tespit edilmesi için yapay zekâ destekli algoritmalar kullanmaya başlamıştır (La Fors-Owczynik, 2016). Almanya, Avusturya ve Kanada ise kimlik tespiti için biyometrik verilerin kullanıldığı bir yapay zekâ uygulaması geliştirmiştir (Oluwasanmi, 2021; Nalbandian, 2021). Ek olarak Finlandiya, geliştirdiği TIKKA pilot projesi ile başvuru ve izin işlemlerinde başvuru sahiplerinin kimlik verilerini doğrulamak için açık kaynak veriler ve yapay zekâ algoritmaları kullanan bir uygulama oluşturmuştur. Macaristan ve Litvanya ise, göçmenlerin kimlik tespitini doğru bir şekilde yapabilmek ve evrak sahteciliğini önlemek için yüz tanıma odaklı dijital uygulamalar kullanmaya başlamıştır. Aynı zamanda Litvanya, sahada uygulamaya başladığı 3D yüz ve iris tarama projesi ile kimlik tespitini güçlendirmeye çalışmaktadır (OECD, 2022a). Öte yandan bazı ülkelerde ise, sınırlardan izinsiz geçişleri önlemek için insansız hava araçları ve otomatik hareket sensörleri gibi teknolojiler de kullanılmaya başlanmıştır (United Nations, 2023).

3. TÜRKİYE'DE GÖÇE İLİŞKİN GELİŞTİRİLEN DİJİTAL TEKNOLOJİLER

Türkiye güçlü sosyo-ekonomik ve siyasi yapısı, kıtalar arası jeopolitik konumu, çatışmanın ve karışıklıkların hâkim olduğu bölgelere yakınlığı ve insan odaklı göç politikaları nedeni ile tarih boyunca çeşitli sebeplerden kaynaklanan göç akınlarına maruz kalmıştır. Türkiye, maruz kaldığı göç akınlarına karşı dönemin şartlarına uygun politikalar ve uygulamalar geliştirerek karşılık vermeye çalışmıştır (İçduygu ve Aksel, 2012). Günümüzde ise teknolojinin ilerlemesi ile birlikte Türkiye'de göç politikalarında ve uygulamalarında çeşitli kurum ve kuruluşlarca geliştirilen dijital teknolojilere yer verilmeye başlanmıştır. Bu çerçevede Göç Kayıt

Sistemi (GöçNet), Küre Sistemi, E-Randevu, E-İkamet, Yolcu Bilgi Sistemi, YİMER ve "Live in Türkiye" internet sitesi Göç İdaresi Başkanlığı tarafından (GİB, 2023a), E-Vize uygulaması Dışişleri Bakanlığı tarafından (Dışişleri Bakanlığı, 2023a), E-İzin ve E-Muafiyet uygulamaları ise Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2023a) geliştirilen dijital teknolojiler arasında yer almaktadır (Şekil, 2).

Şekil 2. Türkiye’de göçe ilişkin geliştirilen dijital teknolojiler

3.1 Göç İdaresi Başkanlığı Tarafından Göçe İlişkin Geliştirilen Dijital Teknolojiler

Çalışmanın bu bölümünde öncelikle Göç İdaresi Başkanlığının Türkiye için önemine vurgu yapılmış, ardından Türkiye’de göçe ilişkin geliştirilen dijital teknolojilerde Başkanlığın rolü ortaya konmuştur. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü 2013 yılında yayımlanan 6453 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ile birlikte kurulmuş, ülkenin göç iş ve işlemlerindeki kapasitesinin artmasıyla birlikte daha büyük bir yapılanmaya gidilerek 29 Ekim 2021 tarihinde

85 numaralı Cumhurbaşkanlığı kararı ile Başkanlık statüsü kazanmıştır (Taş ve diğerleri, 2017; GİB, 2023).

Göç İdaresi Başkanlığının genel olarak sorumlulukları arasında, yabancıların Türkiye'ye giriş, kalış, çıkış ve sınır dışı edilme işlemleri uygulamak ve takip etmek, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında iş birliği yapmak, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunmasını sağlamak amacıyla faaliyetler yürütmek ve göç alanındaki politika ve stratejileri hayata geçirmek bulunmaktadır (YUKK, 2013). Göç İdaresi Başkanlığının kurulması ve çalışmalarına başlamasıyla birlikte Türkiye, göç yönetimini sistematik, sürdürülebilir ve kümülatif bir şekilde yürütmeye başlamıştır. Bu kapsamda Göç İdaresi Başkanlığının izlediği politikalar ve hayata geçirdiği uygulamalar ile göç yönetimi anlayışını benimsediği anlaşılmaktadır (İçduygu ve Demiryontar, 2022).

Göç İdaresi Başkanlığının, kurulmasından kısa bir süre sonra Suriye Kitlesel Akını yaşanmış bu durum Türkiye'nin göç yönetiminde çeşitli zorluklarla karşılaşılmasına neden olmuştur (İçduygu, 2017; Dinçer ve diğerleri, 2013). Başkanlık ise bu süreçte dijital teknolojiler geliştirerek göç yönetimini güçlendirmeye ve yaşanan sorunlara dijital inovasyonlar ile yanıt vermeye çalışmıştır. Başkanlık geliştirdiği Göç Kayıt Sistemi (GöçNet), Küre Sistemi, Türkiye Yolcu Bilgi Sistemi, Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER, 157), Live in Türkiye internet sitesi, E-Randevu hizmeti ve E-İkamet hizmeti gibi uygulamalar ile karar verme ve bilgi alma süreçlerini etkin bir şekilde kullanmış, dijital denetim ve kontrol mekanizmaları ile sınır güvenliğini güçlendirmiş, dijitalleşme ile birlikte uzun zamanda sonuçlanan işlemleri hızlandırmış ve oluşturduğu internet siteleriyle yabancıların doğru bilgiye erişimlerini arttırmıştır (GİB, 2023). Başkanlığın geliştirdiği dijital inovasyonlar aşağıda detaylıca açıklanmaktadır.

3.1.1. Göç Kayıt Sistemi (GöçNet)

Göç Kayıt Sistemi (GöçNet), Göç İdaresi Başkanlığı tarafından geliştirilen bir yazılımdır. 2013 yılında yayımlanan Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu ile kurulan Göç İdaresi Başkanlığı 1 yıl iş ve işlemlerini Emniyet Genel Müdürlüğü bünyesindeki Pol-Net Veri Sistemi aracılığı ile gerçekleştirmiştir. 18 Mayıs 2015 tarihinde ise, yabancıların Türkiye'ye giriş, çıkış ve sınır dışı edilme bilgileri, giriş yasakları, uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti

mağdurlarının korunmasına ile ilgili verilerin, iş ve işlemlerin bir çatı altında toplanmasını amaçlayan Göç Kayıt Sistemi (GöçNet) kullanmaya başlamıştır. Bu sistem, yabancılara ait bilgilerin depolanması ve modüller halinde istatistiklerin çıkarılmasına olanak tanıyan bir yapıya sahiptir (TUİK, 2023).

Göç Kayıt Sistemi günümüzde başta Emniyet Genel Müdürlüğü, Dışişleri Bakanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu ve Sağlık Bakanlığı olmak üzere yirmiye yakın kurum ile veri entegrasyonu sağlayabilmektedir (TUİK, 2023). Geliştirilen Göç Kayıt Sistemi özellikle 2013 yılı ile başlayan Türkiye'ye yönelik kitlesel insan hareketlerinin kontrol edilmesinde ve denetimin sağlanmasında kolaylaştırıcı etkilerde bulunmuştur. Türkiye Cumhuriyeti'nin göç alanında görevlendirdiği kurumları arasında bilgi entegrasyonun hızlı ve doğru bir şekilde gerçekleşmesini sağlayan sistem, göç yönetişiminin etkinliğine de katkılar sağlamıştır.

3.1.2. Küre Sistemi

Son yıllarda Türkiye'nin özellikle Asya ve Afrika kökenli yoğun insan hareketlerine maruz kalması yabancıların başvuru ve izin işlemlerinin değerlendirilmesinde aksaklıkların ve güçlüklerin yaşanmasına neden olmaktadır (Deniz, 2014). Genel olarak başvuru sayılarının potansiyelin üzerinde olmasından ve başvuru sahiplerinin yalan beyanlarda bulunmalarından kaynaklı yaşanan bu aksaklıklar süreçlerin uzamasına, hukukun doğru bir şekilde uygulanmasının önüne geçilmesine ve ülke güvenliğinin tehdit edilmesine sebebiyet vermektedir (Türkoğlu, 2011). Göç İdaresi Başkanlığı, bahsi geçen sorunları çözebilmek, olası riskleri bertaraf etmek ve önleyici tedbirler almak amacıyla dijital teknolojiler geliştirerek çalışmalarda bulunmaktadır.

Göç İdaresi Başkanlığı tarafından geliştirilen Küre Veri Sistemi yaşanan bu sorunların önlenmesi amacıyla geliştirilen bir uygulamadır. Bu sistem, yabancıların menşe, ikamet ve transit ülkeleri ilgili güncel kaynaklardan toplanan ve Başkanlık usulleri dâhilinde güvenli bir şekilde depolanan verilerden oluşmaktadır. Ek olarak ihtiyaç duyulduğu takdirde bu veri deposuna ilgili yetkililerin erişimi de hızlı bir şekilde gerçekleşebilmektedir. Küre Sistemi, yetkililer tarafından genellikle uluslararası koruma başvurularının değerlendirilmesi için tercih edilmektedir. Sisteme hızlı bir şekilde erişen yetkililer, başvuru sahibinin beyan ettikleri bilgileri

sistemdeki bilgilerle karşılaştırarak teyitlerini gerçekleştirmektedir. Bu özellikleri ile Küre Sistemi, uluslararası koruma başvurularının hızlı, etkin ve adil bir şekilde değerlendirilmesine olanak sağlamaktadır (GİB, 2023b).

Uluslararası koruma başvurularında yalan beyanların varlığı, karar verme ve bilgi aktarımı/paylaşımı boyutlarında dijital inovasyonların gerçekleştirilmesini gerekli kılmıştır. Küre Sistemi gibi hayata geçirilen dijital teknolojilerin birimler arasında bilgi paylaşımını güçlendirmesi süreçlerin kısaltılmasını, hukukun doğru bir şekilde uygulanmasını ve yetkililerin hata yapma ihtimali en aza indirerek ülke güvenliğinin güçlenmesini sağladığı değerlendirilmektedir.

3.1.3. Türkiye Yolcu Bilgi Sistemi

Ülke sınırlarında izinsiz giriş ve çıkışlar kontrol edilmesi ve denetlenmesi gereken en önemli durumlardandır. Türkiye, ülke sınırlarından düzensiz bir şekilde girmek isteyen yabancıların tespitini önceden sağlamak, düzensiz göçü engellemek ve ulusal güvenliği korumak amacıyla dijital teknolojiler geliştirmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı tarafından geliştirilen Türkiye Yolcu Bilgi Sistemi de bahsi geçen teknolojilerden bir tanesidir. Bu sistem ile yetkililer, Türkiye'ye giriş yapacak olan yabancıların kimlik, seyahat, pasaport ve vize bilgilerine erişebilmekte, ülkeye giriş izni bulunmayan yabancıları önceden tespit ederek kaynak ülkede müdahalede bulunabilmektedir (GİB, 2017).

Türkiye'ye giren ve çıkış yapan kişilerin bilgilerinin elektronik ortamda toplanmasına, saklanmasına ve analiz edilmesine olanak sağlayan bu sistem, ülke için potansiyel tehlike teşkil eden kişilerin önceden tespit edilmesine imkân sağlamaktadır (GİB, 2017). Türkiye Yolcu Bilgi Sistemi, göçmen kaçakçılığını ve potansiyel yabancı terörist savaşçıların ülkeye girişini engelleyerek, güvenlik kontrollerini hızlandırarak, yasal olmayan göçmenleri tespit ederek ve istatistiksel verileri toplayarak göç yönetimine doğrudan olumlu katkılarda bulunmaktadır. Bu sistemin genel amacının Türkiye'nin maruz kalacağı düzensiz göçün önüne kaynak ülkede geçilmesi ve Türkiye'yi uluslararası polemiklerden ve düzensiz göçün yaratacağı ulusal sorunlardan uzak tutulması olduğu değerlendirilmektedir.

3.1.4. Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER-157)

Türkiye, maruz kaldığı göç akınları nedeniyle farklı uyruktan kişilere ev sahipliği yapmak zorunda kalmaktadır. Göç İdaresi Başkanlığı verilerine göre ülkemizde başta Rusya, Türkmenistan, Irak, Suriye, İran, Azerbaycan, Özbekistan, Afganistan, Kazakistan ve Ukrayna olmak üzere birçok farklı ırktan yabancı ikamet etmektedir (GİB, 2023e). Ülke içerisindeki kültürel çeşitlilik ve dil bariyerleri nedeniyle yabancıların hizmetlere erişiminin kısıtlı olduğu söylenebilir.

Türkiye ise yabancıların hizmetlere ve doğru bilgiye etkin bir şekilde ulaşabilmeleri için dijital teknolojiler geliştirmektedir. YİMER, yabancıların bilgi ve hizmetlere kolay bir şekilde erişebilmeleri için Göç İdaresi Başkanlığı tarafından oluşturulan acil durum ve ihbar hattıdır. 20 Ağustos 2015 tarihinde kurulan merkez, 7 gün 24 saat boyunca ve 7 dilde (Türkçe, Arapça, Almanca, İngilizce, Rusça, Farsça ve Peştuca) hizmet sunmaktadır (Değirmenci, 2022). 157 telefon numarasının aranması ile ulaşılan hizmette yabancıların Göç İdaresi Başkanlığı mevzuatınca sordukları tüm sorulara (vize, ikamet izni, uluslararası koruma, geçici koruma vb. konular) yanıt verilmekte, gerekli duyulduğunda ise ilgili alanlara yönlendirmeler gerçekleştirilmektedir (GİB, 2023c).

Yabancıların, buldukları ülkede doğru bilgiye ve ihtiyaç duyulan hizmete erişememeleri entegrasyon problemleri yaşamalarına neden olmaktadır. Bilgi ve hizmetlere erişemeyen yabancılar, toplumsal uyumlarını, iş/işlemleri ve genel yaşam kalitesini olumsuz etkileyen sorunlarla karşılaşmaktadır. Türkiye, bu problemin çözümü için Yabancılar İletişim Merkezi uygulaması ile dijital inovasyonlar gerçekleştirmiştir. Söz konusu uygulama, bilgi ve hizmetlerin erişilebilirliğini iyileştirerek doğrudan ülke içerisindeki yabancıların hayat kalitelerini de arttırmaktadır. Geliştirilen dijital teknoloji, bu yönleriyle toplumsal problemlerin önüne geçmekte ve Türkiye'nin göç yönetişime destek sunmaktadır.

3.1.5. “Live in Türkiye” İnternet Sitesi

Türkiye’de göç kapasitesinin artması ile birlikte yabancılara destek olmak isteyen internet tabanlı sivil platformların sayısı da arttığı görülmektedir. Çoğunlukla yabancıları bilgilendirmek ve yönlendirmek için oluşturulan bu platformlar, güncel gelişmeleri takip etmedikleri takdirde yabancılara yanıltıcı

bilgiler ve yönlendirmeler sunabilmektedir. Hassas bir grup olan yabancıların yanlış bilgilerle yönlendirilmesi hukuki boyutta sorunlar yaratabileceği gibi iş ve işlemlerin gerçekleştirilmesinde zorluklara, adli mercilerdeki iş yükünün artmasına ve göç politikalarına duyulan güvenin sarsılmasına kadar birçok soruna neden olabilmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı, yaşanan bu tür bilgilendirme ve uyum sorunlarını çözebilmek için, devlet tarafından sunulan tüm hizmetlerin bilgilerini ve bağlantılarını bünyesinde bulunduran resmi bir internet sitesi oluşturmuştur.

Göç İdaresi Başkanlığı tarafından oluşturulan “Live in Türkiye” internet sitesi, internet üzerindeki bilgi kalabalığını önlemeye çalışarak yabancıların doğru bilgiye ulaşmalarını ve etkin bir şekilde yönlendirilmelerini amaçlamaktadır. Yabancıların Türkiye ve Türk kanunları hakkında bilmeleri gereken tüm hususları ve Türkiye’nin yabancılara yönelik sunduğu dijital hizmetleri tek bir çatı altında toplayan bu site Türkiye’de Ulaşım, İşlemler, Bağlantılar ve İletişim olmak üzere dört sekmeden oluşmaktadır. (Live in Türkiye, 2023). “Live in Türkiye” internet sitesi, içerisinde barındırdığı bilgileri kolay bir şekilde erişime sunarak ülkeye düzenli bir şekilde gelen yabancıların Türkiye’ye giriş ve yerleşme süreçlerini kolaylaştırmakta ve yabancıların Türkiye’ye entegrasyonunu arttırarak onların hayat kalitelerini olumlu yönde etkilemektedir. Söz konusu site yabancıların etkin ve doğru bir şekilde bilgilенmesini ve gerekli birimlere yönlendirilmesini sağlayarak oluşabilecek karmaşaların da önüne geçmekte ve bu bağlamda göç yönetişimine katkıda bulunmaktadır.

3.1.6. E-Randevu ve E-İkamet Hizmetleri

Türkiye İstatistik Kurumu (TUİK) verilerine göre 2022 yılında Türkiye’de 1.792.036 yabancı ikamet etmektedir (TUİK, 2022). Yabancı sayısının fazlalığı göç iş ve işlemlerinde yoğunluk yaşanmasına neden olabileceği değerlendirilmektedir. Göç İdaresi Başkanlığı ise devlet kurumlarında yoğunluğun azaltılması, yabancılara sunulan hizmet kalitesinin iyileştirilmesi ve yabancıların ikamet hizmetlerine erişiminin artırılması için E-Randevu ve E-İkamet hizmetleri hayata geçirilmiştir (GİB, 2023). Bu kapsamda ikamet izni, ikamet uzatma veya ilk başvuru gibi işlemleri gerçekleştirmek isteyen yabancıların, randevu niteliğine ve form doldurma işlemlerine dikkat ederek, E-Randevu hizmetinden yararlanmaları ve randevu oluşturmaları gerekmektedir. (Göç Hizmetleri, 2023).

E-İkamet hizmeti, E-Randevu hizmetinin bir parçası niteliğindedir. E-İkamet hizmeti kapsamında ilk kez ikamet izni başvurusu, ikamet izni uzatma başvurusu, ikamet izni geçiş başvurusu ve yapılan başvuruların sonuçları dijital bir şekilde kullanıcıya sunulmaktadır. Bu sisteme erişmek için kişilerin ilk önce Göç İdaresi Başkanlığı Web Sitesine giriş yapmalıdır. Sitenin ana sayfasında yer alan "E-İkamet" butonuna ve ardından açılan sayfadaki "İlk Başvuru" veya "Uzatma Başvurusu" sekmesine tıklanması sonrasında ise yabancı başvuru formunun doldurulması, gerekli belgelerin sisteme yüklenmesi ve başvurunun onaylanması gerekmektedir. Kişi bu işlemleri gerçekleştirdiği taktirde kuruma gitmeden E-İkamet başvurusu yapabilmektedir (GİB, 2023d).

E-Randevu ve E-İkamet hizmetleri ile sıra bekleme süreleri azaltılarak zaman ve kaynak tasarrufu sağlamaktadır. Aynı zamanda yetkili kişilerin görüşecekleri kişi sayısı bu uygulama ile düzenlendiği için randevu süreçlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi daha nitelikli hale gelmektedir. Bu hizmetler de kişinin randevu alabilmesi için kimliğini doğrulaması gerektiği için kamu güvenliğini ve kurum içi veri güvenliğini artırıcı ve oluşabilecek riskleri azaltıcı bir mekanizma sunmaktadır. E-Randevu ve E-İkamet hizmetleri, yabancılara ve kurumlarda bulunan yetkili kişilere sağladığı kolaylıklar ile Türkiye'nin göç yönetişimini olumlu yönde etkilemektedir.

3.2. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Tarafından Göç Alanına İlişkin Geliştirilen Dijital Teknolojiler

Türkiye'nin yabancılara dair başvuru ve takip süreçlerinde yaşanan sorunlara karşı gerçekleştirilen dijital inovasyonlar sadece Göç İdaresi Başkanlığı ile sınırlı kalmamaktadır. Türkiye'de geliştirilen göç alanındaki dijital teknolojilere bakıldığında, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının da bu alanda çalışmalarda bulunduğu görülmektedir (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2023a).

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, çalışma hayatındaki düzenin devamlılığını sağlamak, ekonomik büyümenin istihdama ve işgücüne katkısını arttırmak, sosyal adalet, sosyal diyalog ve çalışma barışını yaygınlaştırmak için faaliyetlerde bulunan Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin resmi bir kurumudur (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2023b). Aynı zamanda Bakanlık, yabancılara, çalışma izni başvurularını değerlendirmek ve sonuçlandırmak, çalışma koşullarını

denetlemek, sosyal güvenlik haklarına erişilebilirliklerini arttırmak, mesleki eğitimlerini ve istihdamlarını sağlamak gibi görev ve sorumlulukları bünyesinde bulundurmaktadır (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, 2023c). Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile göç alanının birleşme noktaları bahsi geçen bu sorumluluklar kapsamında oluşmaktadır. Bakanlık, yabancılara yönelik hizmetlerini hızlandırmak, erişilebilirliğinin arttırmak ve etkinliğini güçlendirmek için E-İzin ve E-Muafiyet Hizmetleri gibi dijital inovasyonlar gerçekleştirmektedir.

3.2.1. E-İzin ve E-Muafiyet Hizmetleri

Çalışma izni, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca yabancılara yaptıkları başvurular üzerine gerçekleştirilen değerlendirmeler sonucunda verilmektedir (Selami, 2014). Bu izne sahip olan yabancılara, izin belgelerinin geçerlilik süresi kapsamında Türkiye sınırları içerisinde yasal bir şekilde ikamet ve çalışma hakkına sahip olmaktadır (Aslantürk ve Tunç, 2018). Çalışma izni Muafiyeti ise ilgili yabancılara, Türkiye’de çalışma izni olmaksızın çalışma ve ikamet hakkı vermektedir. Yabancılara gerçekleştirileceği Çalışma izni Muafiyeti başvurusu Yabancılara Çalışma İzinleri Hakkındaki Kanunun Uygulama Yönetmeliği'nin 55. Maddesine göre değerlendirilmekte ve sonuçlandırılmaktadır (Er, 2014).

Gerçekleşen dijital inovasyonlar öncesinde çalışma izni ve muafiyeti işlemleri, yabancılara ilgili kurumlara fiziken gitmeleriyle gerçekleştirilmekteydi. Bu süreç içerisinde yabancılara kuruma ulaşımında, ilgili memurlarla iletişimde ve işlemlerini gerçekleştirmekte, özellikle dil engelinden kaynaklı zorluklar yaşamaktaydı. Aynı zamanda ülke içerisindeki yabancı sayılarının çoğalması da kurumlarda yoğunluk oluşturmakta ve hizmet kalitesini düşürmekteydi. Yaşanan bu olumsuzluklara karşı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı dijital inovasyonlar ile karşılık vermiştir. Bu inovasyonlar ile çalışma izni ve muafiyeti başvuruları E-İzin ve E-Muafiyet uygulamaları aracılığıyla dijitalleştirilmiş, yabancılara kuruma gitme zorunlulukları sonlandırılmış ve bahsi geçen sorunların yaşanması önlenmiştir. Böylece yabancılara kuruma ulaşımında ve iletişim kurmada yaşadıkları problemler engellenmiş, kurumlardaki yoğunluk azaltılmış ve hizmet kalitesi artırılmıştır.

3.3. Dışişleri Bakanlığı Tarafından Göç Alanına İlişkin Geliştirilen Dijital Teknolojiler

Göç alanında dijital teknolojiler geliştirerek yabancılara hizmet veren kurumlardan bir diğeri Dışişleri Bakanlığıdır. Bakanlık, dış politika tespiti için incelemeler yapmak, belirlenen dış politikayı izlemek, yabancı devlet ve uluslararası kuruluşlar nezdinde temsil faaliyetlerini ve ikili ilişkileri yürütmek, yabancı devletler ve uluslararası kuruluşlar karşısında Türk vatandaşlarının hak ve menfaatlerini korumak ve görev alanına giren faaliyetlerin koordinasyonunu gerçekleştirmek amacıyla iş ve işlemlerde bulunmaktadır (Dışişleri Bakanlığı, 2023d). Ayrıca Dışişleri Bakanlığı üstlendiğı vize ve ikamet izinleri işlemleri, diplomatik ilişkilerin geliştirilmesi, uluslararası iş birliklerinin ve yardımların güçlendirilmesi gibi görevleri ile göç alanıyla birleşmektedir. (Arslan ve diğeri, 2023). Dışişleri Bakanlığı, yabancıların hizmetlere erişiminde ve hizmet alım süresinde yaşanan sorunları önleyebilmek ve göç yönetişimine katkıda bulunabilmek amacıyla dijital inovasyonlar hayata geçirmiştir.

3.3.1. E-Vize Hizmeti

Yabancılara yönelik hizmetlerin dijital ortamlara aktarılmasının bir diğeri örneğı Dışişleri Bakanlığınca geliştirilen vize işlemlerinin E-Vize hizmeti aracılığıyla dijitalleştirilmesidir. Vize, konsolosluk yetkilisi tarafından pasaport ve kimlik belgesine vurulan, konsolosluk yetkilisinin vize verildiğı tarihte Devletin geçerli kanunlarına göre belge sahibinin ülkeye kabul edilebilecek yabancılar sınıfına girdiğine inandığını gösteren onaylar olarak nitelendirilmektedir (Çiçekli, 2009). Uluslararası göçün yoğunlaşması vize başvurularının da artmasına neden olmaktadır. Artan başvuru sayısı ise, yoğunluklar oluşturmakta ve işlemlerin yürütülmesinde aksaklıklar meydana getirmektedir. Türkiye ise yaşanan bu sorunlara da dijital inovasyonlar ile karşılık vermektedir.

E-Vize işlemi, 17 Nisan 2023 tarihinde sınır kapılarında uygulanan “bondrol” vizesi uygulaması yerine kullanılmaya başlanmıştır. Bu uygulama ile Türkiye’ye seyahat etmek isteyen yabancıların, konsolosluklara veya sınır kapılarına gitmelerine gerek kalmayıp internet üzerinden vize başvurusu yapmaları ve bu başvuruların değerlendirilmesi sağlanmıştır (Dışişleri Bakanlığı, 2023c). Ayrıca bu hizmet birtakım sınırlamaları da bünyesinde barındırarak hizmetten yararlanacak

kişilerin sadece turistlik veya ticari amaçlı seyahat etmeleri gerektiğini belirtmiştir (Dışişleri Bakanlığı, 2023b). E-Vize işlemlerinin normal vize işlemlerine göre daha erişilebilir, hızlı, güvenli, şeffaf ve düşük maliyetli olması göç yönetişiminin daha verimli ve etkili hale gelmesine olanak tanımaktadır.

SONUÇ

Yapılan çalışmada, göç ve dijitalleşme arasındaki ilişkinin anlaşılması, dijital dönüşümün güncel göstergelerinin değerlendirilmesi, göç alanında kullanılan teknolojilerin ve bu teknolojilerin getirdiği yeniliklerin neler olduğu ile ilgili değerlendirme yapılmıştır. Yapılan çalışma neticesince Dünyada ve Türkiye’de geliştirilen dijital teknolojilerin göç alanında kullanımı ve bu teknolojilerin yabancılara ve göç yönetişimine olan etkileri değerlendirilmiştir.

Son zamanlarda yaşanan küresel çaptaki gelişmeler, toplumsal ve bireysel boyutta birçok problemin yaşanmasına neden olmaktadır. Meydana gelen sorunlardan bir tanesi de yoğunlaşan uluslararası göç ile birlikte oluşan düzensiz göçlerdir. Düzensiz göçler, ülke içerisine birçok sosyo-ekonomik ve toplumsal problemin yaşanmasına neden olmakta ve göç yönetişimini olumsuz etkilemektedir. Ülkeler ve uluslararası sivil kuruluşlar düzensiz göçün olumsuz sonuçlarını önleyebilmek için çeşitli dijital yenilikler geliştirmektedir. Bu çerçevede göç yönetişiminde yazılımların, veri bilgi sistemlerinin, yapay zekâ destekli algoritmaların ve diğer teknolojilerin kullanımı ile toplumsal uyumu destekleyici, ülke hizmetlerine ve doğru bilgiye erişimi kolaylaştırıcı, ülke içerisindeki kamu kurum ve kuruluşlar arasındaki veri paylaşımını hızlandırıcı ve sınır güvenliğini güçlendirici dijital teknolojilerin hayata geçirildiği anlaşılmaktadır.

Geliştirilen dijital teknolojiler sadece düzensiz göç sorunlarına karşı kullanılmamıştır. Aynı zamanda ülke sınırlarından düzenli bir şekilde geçen yabancılar için de dijital teknolojiler oluşturulmuştur. Bu teknolojiler ile hizmetlerdeki aksaklıkların giderilmesi ve hizmetlerin iyileştirilmesi amaçlanmıştır. Yapılan iyileştirmeler ile yabancıların hizmetlere erişimi arttırılmış, bekleme süreleri kısaltılmış ve toplum ile entegrasyonları güçlendirilmiştir. Aynı zamanda geliştirilen bilgi aktarımı ve otomatik karar verme teknolojileri ile yabancıların başvurularının değerlendirilmesinde oluşabilecek hata oranları asgari düzeye indirgenmiştir. Böylelikle, ülke içerisindeki yabancıların hayat kalitelerinin

arttırılması ve göç yönetişiminin etkin bir şekilde gerçekleştirilmesi sağlanmıştır.

Hayata geçirilen inovasyonlar amaçlarına ve özelliklerine göre incelendiğinde ise entegrasyon, erişilebilirlik, bilgi aktarımı/paylaşımı, karar verme ve güvenlik/kontrol gibi faktörlerin ön plana çıktığı görülmektedir. Dijitalleşmenin ve dijital dönüşümün ülkelerin göç yönetişimini kolaylaştırdığı gibi göç hizmeti alan yabancıların ihtiyaç duyulan hizmetlere erişilebilirliği ve ulaşılabilirliği de daha kolay hale getirdiği değerlendirilmektedir. Bu kapsamda gerçekleştirilen teknolojilerin, planlı bir şekilde oluşturulduğu ve sıklıkla meydana gelen sorunlara çözüm üretmek amacıyla geliştirildiği sonucuna varılmaktadır. Bu kapsamda geliştirilen teknolojilerle, dijital inovasyonlarla göç politikalarına ilişkin sorunların önüne geçilmeye çalışıldığı anlaşılmaktadır.

Türkiye'nin güçlü sosyo-ekonomik ve siyasi özellikleri ile jeopolitik konumu, özellikle Asya ve Afrika kıtalarından sürekli ve yoğun bir şekilde gerçekleşen düzensiz göç akınlarına maruz kalmasına neden olmuştur. Yaşanan düzensiz göç akınları zaman zaman Türkiye'nin göç yönetişiminde aksaklıklar meydana getirmiş olsa da Türkiye geliştirdiği çeşitli politika, strateji ve uygulamalar ile bu sorunlara karşılık vermiştir. Geçmiş yıllarda bu politikalar ilkel bir şekilde geliştiriliyorken, günümüzde teknolojinin de gelişmesiyle birlikte dijital inovasyonlara yer vermeye başlanmıştır. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen incelemeler sonucunda, Türkiye'nin de küresel boyutta yaşanan teknolojik gelişmeleri takip ederek maruz kaldığı göç sorunlarına karşı kendi dijital teknolojilerini geliştirdiği anlaşılmıştır.

Türkiye'nin geliştirdiği ve yabancılar tarafından sıklıkla kullanılan dijital teknolojiler incelendiğinde sırasıyla Göç İdaresi Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Dış İşleri Bakanlığı kurumlarının ön plana çıktığı gözlenmektedir. Bu kapsamda Göç İdaresi Başkanlığı'nın geliştirdiği Göç Kayıt Sistemi (GöçNet), Küre Sistemi, Türkiye Yolcu Bilgi Sistemi, Yabancılar İletişim Merkezi, "Live in Türkiye" internet sitesi, E-Randevu ve E-İkamet gibi uygulamalar ile göç alanında yaşanan erişim, güvenlik, kontrol, bilgi aktarımı/paylaşımı, karar verme ve entegrasyon sorunlarına dijital inovasyonlarla karşılık verdiği anlaşılmaktadır. Başkanlığın dijitalleşme ve inovasyon çalışmaları ile göç yönetişimi boyutunda yaşanan zorlukların üstesinden gelmeyi ve daha sürdürülebilir bir göç yönetişim modeli oluşturmayı amaçladığı sonucuna ulaşılmaktadır. Aynı zamanda

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı oluşturduğu E-izin ve E-Muafiyet Hizmetleri ve Dış İşleri Bakanlığı'nın geliştirdiği E-Vize Hizmeti ile yabancıların ülke hizmetlerine erişimlerini arttırıcı, işlem süresini kısaltıcı ve ülke güvenliğini güçlendirici etkilerde bulunarak göç yönetişimine destek sunan dijital teknolojilerdir. Çalışma sonucunda elde edilen verilerden anlaşılacağı üzere Göç İdaresi Başkanlığı, Türkiye'nin göç alanında gerçekleştirdiği dijital teknolojilerinde öncü bir rol oynamaktadır. Ayrıca geliştirilen dijital teknolojilerinin kapsam alanları ve amaçları doğrultusunda birbirleriyle bağlantılı oldukları ve göç yönetişimine olumlu etkilerde buldukları anlaşılmaktadır. Aynı zamanda gerçekleştirilen teknolojilerin, yeni teknolojilerin geliştirilmesine öncülük ettiği de çalışmadan çıkartılan bir diğer sonuçtur.

Yapılan çalışma sonucunda göç alanında gerçekleştirilen dijital inovasyonların, göç yönetişimine hız, verimlilik, doğrulama, güvenlik, kontrol, veri analitiği, entegrasyon, karar verme, iletişim, veri paylaşımı ve erişim boyutlarında iyileştirmeler yaptığı anlaşılmaktadır. Bu iyileştirmeler, ülkelerin göç eylemleri karşısında hakimiyetlerini kaybetmelerini engellemekte, yabancıların hayat kalitelerini arttırmakta ve göç yönetişiminin etkin bir şekilde uygulanmasına olanak sağlamaktadır. Yaşanan ve yaşanabilecek olaylar karşısında ülkelerin göç yönetişim faaliyetlerinin hakimiyetlerini kaybetmemeleri için yeni ve gelişmiş dijital teknolojilerin kullanımı büyük önem taşımaktadır. Çünkü alan yazıda da bahsedildiği üzere geliştirilen teknolojiler, sağladıkları kolaylıklar ve diğer özellikleri ile ülkelere göç yönetişimi boyutunda birçok fayda sağlamaktadır. Çalışma kapsamında elde edilen bilgiler ışığında göç alanındaki dijital inovasyonlarının geliştirilmesi için aşağıdaki öneriler oluşturulmuştur:

1. Geliştirilen dijital inovasyonlara sürdürülebilir bir dinamik kazandırılmalı, inovasyonlar dönemin ihtiyaçlarına cevap vermeli ve gelecek ihtiyaçları da karşılamalıdır.
2. Dijital inovasyonları geliştiren ulusal ve uluslararası kamu veya sivil organizasyonlar arasında ikili iş birlikleri geliştirilmeli, söz konusu kurumlar arasında güvenli veri paylaşımları ve entegrasyonlar sağlanmalıdır.
3. Geliştirilen dijital inovasyonlarda kullanıcı dostu ara yüzler yaygınlaştırılmalı, inovasyonların erişilebilirliği ve anlaşılabilirliği arttırılmalıdır.

4. Yabancıların dijital inovasyonlara erişebilirliklerini arttırmak için ücretsiz teknoloji kullanımı eğitimleri verilmelidir.
5. Sınır güvenliği alanında kullanılan dijital inovasyonların insan hakları temelli yaklaşımdan uzaklaşması engellenmelidir.
6. Geliştirilen dijital inovasyonlar, teknoloji ve insani boyutları kapsamında sivil örgütler tarafından sıklıkla kontrol edilip denetlenmelidir.

KAYNAKÇA

Akalın, B. ve Veranyurt, Ü. (2020). Sağlıkta dijitalleşme ve yapay zekâ. *SDÜ Sağlık Yönetimi Dergisi*, 2(2), 128-137.

Amankwah-Amoah, J., Khan, Z., Wood, G., & Knight, G. (2021). Covid-19 and digitalization: The great acceleration. *Journal of business research*, 136, 602-611.

Arango, J. (2000). Explaining migration: a critical view. *International social science journal*, 52(165), 283-296.

Arslan, E., Öztürk, S., & Yağlı, Ş. (2023). Türkiye’de uluslararası göçlerin idari yapıya etkileri ve bakanlıkların göç yönetim süreçlerindeki rolleri. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (65), 7-14.

Aslantürk, O., & Tunç, Y. E. (2018). Türkiye’de Yabancıların Çalışma İzinleri ve Suriyeliler. *Ombudsman Akademik*, 5(9), 141-180.

Atatanır, H. (2022). Dijitalleşme: İş yaşamında ve sosyal güvenlikte. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 12(Dijitalleşme), 77-92.

Bacigalupe, G., & Camara, M. (2012). Transnational families and social technologies: Reassessing immigration psychology. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 38(9), 1425-1438.

Başçılar, M., Karataş, M., & Güre, M. D. P. (2022a). Dijital çağda sosyal algoritmalar: Yapay zekâ ve sosyal hizmet. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 22(56), 539-565.

Başçılar, M., Karataş, M. & Pak Güre, M. D. (2022b). Rusya-Ukrayna Savaşı,

Zorunlu Göç ve İnsani Koridorlar: Sosyal Hizmet Bağlamında Bir Değerlendirme. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 11 (2), 794-805. DOI: 10.37989/gumussagbil.1095252

Başkurt, İ. (2009). Almanya'da Yaşayan Türk Göçmenlerin Kimlik Problemi. *HAYEF Journal of Education*, 6(2), 81-94.

Betts, A. (Ed.). (2011). *Global migration governance*. Oxford University Press.

Birdiqli, F. (2011). Ulusal güvenlik kavramının tarihsel ve düşünsel temelleri. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(31), 149-169.

Bozkurt, A., Hamutoğlu, N. B., Kaban, A. L., Taşçı, G., & Aykul, M. (2021). Dijital bilgi çağı: Dijital toplum, dijital dönüşüm, dijital eğitim ve dijital yeterlilikler. *Açık Öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 35-63.

Bratram, D., Poros, M. V., & Monforte, P. (2017). *Göç meselesinde temel kavramlar*. Hece Yayınları ve Dergileri.

Brennen, J. S., ve Kreiss, D. (2016). Digitalization. *The international encyclopedia of communication theory and philosophy*, 1-11.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2023a). Yabancılar E-İzin kullanım kılavuzu. Erişim tarihi: 13.11.2023, <https://www.calismaizni.gov.tr/media/11642/e-izin-klavuz.pdf>.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2023b). Misyon ve Vizyonumuz. Erişim tarihi: 14.11.2023, <https://www.csgb.gov.tr/bakanlik/hakkinda/misyon-ve-vizyonumuz>.

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, (2023). Uluslararası İşgücü Genel Müdürlüğü. Erişim tarihi: 14.11.2023 <https://www.csgb.gov.tr/uigm/genel-mudurluk/hakkimizda/>.

Dedeoğlu, S., & Gökmen, Ç. E. (2020). Göç teorileri, göçmen emeği ve entegrasyon: Kadınların yeri. *Türkiye'de Göç Araştırmaları*, 18.

Değirmenci, M. (2022). *Geç dönem Osmanlı'dan günümüze Türkiye'de göç politikalarının evrimi*. Ankara: Nobel Yayıncılık

Deniz, T. (2014). Uluslararası göç sorunu perspektifinde Türkiye. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 181(181), 175-204.

Dışişleri Bakanlığı, (2023). Dışişleri Bakanlığı'nın Görevleri. Erişim tarihi: 14.11.2023, https://www.mfa.gov.tr/disisleri-bakanligi_nin-gorevleri.tr.mfa.

Dışişleri Bakanlığı, (2023a). Vize Online Ön başvuru Sistemi. Erişim tarihi: 13.11.2023, <https://www.mfa.gov.tr/vize-online-onbasvuru-sistemi.tr.mfa>.

Dışişleri Bakanlığı, (2023b). E-Vize Bilgi. Erişim tarihi: 13.11.2023, <https://www.evisa.gov.tr/tr/tour/>.

Dışişleri Bakanlığı, (2023c). Türkiye'ye seyahat e-Vize ile artık daha kolay. Erişim tarihi: 13.11.2023, https://www.mfa.gov.tr/turkiye-ye-seyahat-e-vize-ile-artik-daha-kolay.tr.mfa_

Dinçer, O. B., Federici, V., Ferris, E., Karaca, S., Kirişçi, K., & Çarmıklı, E. Ö. (2013). *Suriyeli mülteciler ve Türkiye: Sonu gelmeyen misafirlik*. International Strategic Research Organization (USAK).

Ebert, C., & Duarte, C. H. C. (2018). Digital transformation. *IEEE Softw.*, 35(4), 16-21.

Ekici, S., & Tuncel, G. (2015). Göç ve insan. *Birey ve Toplum Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(1), 9-22.

Er, S. (2014). Yabancıların çalışma izinleri ve ön izin müessesesi. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, (4), 176-221.

Selami, E. R. (2014). Yabancıların çalışma izinleri ve ön izin müessesesi. *Uyuşmazlık Mahkemesi Dergisi*, (4), 176-221.

Esser, H. (2006). *Migration, language and integration*. Berlin: WZB.

İzci, F. & Erat, V. (2022). Göçmenlerin sağlık hizmetlerine erişiminde karşılaştıkları sorunlar. *Batman Üniversitesi Yaşam Bilimleri Dergisi*, 12(1), 65-78.

Gençler, A. (2004). Avrupa Birliğinin Göç Politikası. *In Journal of Social Policy Conferences (No. 49)*. Istanbul University.

Göç Hizmetleri. (2023). Göç İdaresine Randevu Nasıl Alınır?. Erişim tarihi: 13.11.2023, <https://www.gochizmetleri.com/tr/haberler/goc-idaresinden-randevu-nasil-alinir>.

Göç İdaresi Başkanlığı, (2017). *Strateji Planı 2017-2021*. Ankara: Göç İdaresi Başkanlığı Yayınları.

Göç İdaresi Başkanlığı (2022). Haberler. Erişim tarihi: 7.11.2023, <https://www.goc.gov.tr/sinir-disi-119817>.

Göç İdaresi Başkanlığı, (2023a). Ana sayfa. Erişim tarihi: 13.11.2023, Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/>.

Göç İdaresi Başkanlığı, (2023b). Menşe Ülke Bilgisi. Erişim tarihi: 13.11.2023, <https://www.goc.gov.tr/mense-ulke-bilgisi5>.

Göç İdaresi Başkanlığı, (2023c). Yabancılar İletişim Merkezi. Erişim tarihi: 13.11.2023, Erişim adresi: <https://www.goc.gov.tr/yabancilar-iletisim-merkezi2#..>

Göç İdaresi Başkanlığı, (2023d). E-İkamet. Erişim tarihi: 13.11.2023, <https://e-ikamet.goc.gov.tr/>.

Göç İdaresi Başkanlığı, (2023e). İkamet izinleri. Erişim tarihi: 22.11.2023, <https://www.goc.gov.tr/ikamet-izinleri>

Gökhan, Ü., & Uluç, Ç. (2020). Blok zinciri teknolojisi. *Bilişim Teknolojileri Dergisi*, 13(2), 167-175.

Hamel, J. Y. (2009). Information and communication technologies and migration.

ICRC, (2023). RedSafe. Erişim adresi: <https://www.icrc.org/en/redsafe>. (Erişim tarihi: 15.11.2023)

IOM, (2023). MIGAPP. Erişim tarihi: 15.11.2023, <https://www.iom.int/migapp>.

Çiçekli, B. (2009). Göç terimleri sözlüğü. *Cenevre: Uluslararası Göç Örgütü Yayınları*, (18).

İçduygu, A. (2017). Türkiye’deki Suriyeli sığınmacılar: “Siyasallaşan” bir sürecin analizi. *Toplum ve Bilim*, 140, 27-41.

İçduygu, A., & Demiryontar, B. (2022). Türkiye’de devlet ve Suriyeli mülteciler: Çelişkili politikalar ve araçsal rasyonellik. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(Özel Sayı), 316-334.

Joppke, C. (2010). *Citizenship and immigration* (Vol. 2). Polity.

Kane, G. C., Palmer, D., Phillips, A. N., Kiron, D., & Buckley, N. (2015). Strategy, not technology, drives digital transformation. *MIT Sloan Management Review*.

Karaçam, Z. (2013). Sistemik derleme metodolojisi: Sistemik derleme hazırlamak için bir rehber. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 6(1), 26-33.

Karahisar, T. (2013). Dijital nesil, dijital iletişim ve dijitalleşen (!) Türkçe. *AJIT-e: Academic Journal of Information Technology*, 4(12), 71-83.

Karasözen, B., Bayram, Ö. G., & Zan, B. U. (2011). WoS ve Scopus Veri Tabanlarının Karşılaştırması. *Türkiye Librarianship/Türk Kutuphaneciliği*, 25(2).

Kirişçi, K. (2007). Türkiye: A country of transition from emigration to immigration. *Mediterranean politics*, 12(1), 91-97.

Küçükali, R. ve Coşkun, H. C. (2021). Eğitimde dijitalleşme ve yapay zekânın okul yöneticiliğindeki yeri. *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 4(2), 124-135.

Koç, O. (2010). Toplumsal sorunlarla mücadelede bir kaldıraç olarak sosyal inovasyon ve sosyal girişimcilik açısından önemi. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*.

Koçak, O., & demet GÜNDÜZ, R. (2016). Avrupa Birliği göç politikaları ve göçmenlerin sosyal olarak içerilmelerine etkisi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(12), 66-91.

La Fors-Owczynik, K. (2016). Monitoring migrants or making migrants ‘misfit’? Data protection and human rights perspectives on Dutch identity management practices regarding migrants. *Computer Law & Security Review*, 32(3), 433-449.

Lapa, T. Y., Köse, E. & Günbayı, İ. (2018). Türkiye’de yapılan Rekreasyon Araştırmaları: Sistematik bir Derleme. *Spor Bilimleri Dergisi*, 29 (2), 87-102. DOI: 10.17644/sbd.349989

Live in Türkiye, (2023). Ana sayfa. Erişim tarihi: 13.11.2023, <https://liveinturkiye.com/tr/>.

Livingston, G., Leavey, G., Kitchen, G., Manela, M., Sembhi, S., & Katona, C. (2002). Accessibility of health and social services to immigrant elders: the Islington Study. *The British Journal of Psychiatry*, 180(4), 369-373.

Marangoz, M., & Özen, E. K. (2021). COVID-19 Pandemi sürecinin farklı alanlarda dijitalleşmeye etkileri: kavramsal bir değerlendirme. *Hitit Ekonomi ve Politika Dergisi*, 1(1), 54-68.

Matt, C., Hess, T., & Benlian, A. (2015). Digital transformation strategies. *Business & information systems engineering*, 57, 339-343.

Nalbandian, L. (2021). Using Machine-Learning to Triage Canada’s Temporary Resident Visa Applications’. *Ryerson Centre for Immigration and Settlement (RCIS) and the CERC in Migration and Integration*.

NTS-Asia, (2020). “Technology in Migration Policy and Practice”. Erişim adresi: Technology in Migration Policy and Practice – NTS-Asia (rsis-ntsasia.org) (Erişim tarihi: 12.11.2023).

OECD, (2022a). *The Use of Digitalisation and Artificial Intelligence in Migration Management*. Erişim tarihi. 12.11.2023, <https://www.oecd.org/migration/mig/EMN-OECD-INFORM-FEB-2022-The-use-of-Digitalisation-and-AI-in-Migration-Management.pdf>.

OECD, (2022b). How migrants can best benefit from the use of digital tech. Erişim tarihi: 12.11.2023, <https://oecd-development-matters.org/2022/02/07/how-migrants-can-best-benefit-from-the-use-of-digital-tech/>.

Oberhaus, D. (2018). ICE Modified Its ‘Risk Assessment’ Software So It Automatically Recommends Detention.

Oluwasanmi, M. (2021). Algorithms & the Border: The Human Rights Implications of Automated Decision Systems in Canadian Immigration. *Federalism-E*, 22(1), 87-98.

Ormanlı, O. (2012). Dijitalleşme ve Türk Sineması. *Türkiye Online Journal of Design Art and Communication*, 2(2), 32-38.

Ozkul, D. (2023). Automating immigration and asylum: the uses of new technologies in migration and asylum governance in Europe.

Özel, S. (2018). Uluslararası koruma başvuru sahibi, uluslararası koruma sahibi ile geçici koruma altına alınanların hukuki statülerinin sığınmacı ve göçmen kavramları özelinde değerlendirilmesi. *Uludağ Journal of Economy & Society/ Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 37(2).

Özmete, E., & Gök, F. A. (2015). Sürdürülebilir kalkınma için sosyal inovasyon ve sosyal hizmet ilişkisinin değerlendirilmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 26(2), 127-143.

Parlak, B. (2017). Dijital çağda eğitim: Olanaklar ve uygulamalar üzerine bir analiz. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22 (Kayfor 15 Özel Sayısı), 1741-1759.

Parviainen, P., Tihinen, M., Kääriäinen, J., & Teppola, S. (2017). Tackling the digitalization challenge: how to benefit from digitalization in practice. *International journal of information systems and project management*, 5(1), 63-77.

Peterie, M. (2019). Technologies of control: asylum seeker and volunteer experiences in Australian immigration detention facilities. *Journal of Sociology*, 55(2), 181-198.

Resmi İstatistik Portalı, (2023). Göç Kayıt Sistemi (GöçNet). Erişim tarihi: 13.11.2023, <https://www.resmiistatistik.gov.tr/detail/subject/goc-kayit-sistemi/>.

Sayın, Y., Usanmaz, A., & Aslangiri, F. (2016). Uluslararası göç olgusu ve yol açtığı etkiler: Suriye göçü örneği. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 18 (31): 1-13, 2016

Şemşit, S. (2018). Avrupa Birliği politikaları bağlamında uluslararası göç olgusu ve Türleri: Kavramsal bakış. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 25(1), 269-289.

Taş, İ. E., Koçar, H., & Çiçek, Y. (2017). Mülteci sorunun çözümüne ilişkin yeni bir yapılanma: Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 22(Göç Özel Sayısı), 1369-1383.

Teichert, R. (2019). Digital transformation maturity: A systematic review of literature. *Acta universitatis agriculturae et silviculturae mendelianae brunensis*.

The Asia Foundation, (2023). The Safe Migration App. Erişim tarihi: 15.11.2023, <https://asiafoundation.org/publication/safe-migration-app/>.

TUİK, (2022). Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçları. Erişim tarihi: 22.11.2023 <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=49685#>:

Türker, M. (2018). Dijitalleşme Sürecinde Küresel Muhasebe Mesleğinin Yeniden Şekillenmesine Bakış. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(1), 202-235.

Türkoğlu, O. (2011). Mülteciler ve ulusal/uluslararası güvenlik. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 30(2), 101-118.

United Nations, (2023). Digital technologies at borders: A threat to people on the move. Erişim tarihi: 13.11.2023, Digital technologies at borders: A threat to people on the move | OHCHR.

Ünsal, E., & Kocaoğlu, Ö. (2018). Blok zinciri teknolojisi: Kullanım alanları, açık noktaları ve gelecek beklentileri. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (13), 54-64.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu. (2013). Resmî Gazete, (Sayı: 28615). Erişim tarihi: 13.11.2023, <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf>.

Yankın, F. B. (2019). Dijital dönüşüm sürecinde çalışma yaşamı YAŞAMI. *Trakya Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergi*, 7(2), 1-38.